

migraceonline.cz
o migraci ve střední a východní Evropě

Březen 2009

Chceme si užít života

Alexandra Szöke

Abstrakt:

Pracovní migrace z východu na západ je běžnou a často zmiňovanou skutečností. O tom, proč k nám ale za prací přicházejí lidé z Anglie, se příliš neví ani nemluví. Co je sem přivádí a co očekávají od práce v hlavním městě České republiky?

Pracovní migrace z východu na západ je běžnou a často zmiňovanou skutečností. O tom, proč k nám ale za prací přicházejí lidé z Anglie, se příliš neví ani nemluví. Co je sem přivádí a co očekávají od práce v hlavním městě České republiky?

Příběhy Britů pracujících v české metropoli

Ve středu v osm hodin večer je Sports Bar v centru Prahy narvaný Brity, kteří se shlukují okolo velkých obrazovek. Peter se svými přáteli sedí u rezervovaného stolu, u kterého se pravidelně scházejí každý týden, aby mohli sledovat výkon svého domácího klubu. Podobně jako většina přítomných nejsou nějakými pivními výletníky z Britských ostrovů. Žijí i pracují v Praze. Rob přichází jako obvykle pozdě a vyslouží si za to nadávky ostatních, protože teď už je obtížné najít volné místo. Když se nakonec usadí, ostatní se ho hned začnou vyptávat, jak to vypadá s jeho zaměstnáním. Před nedávnem skončil na místě, kde pracoval dva roky. „Je to v pořádku. Firma mě vzala zpátky. Ale jen na půl úvazku, takže zkusím ještě něco jiného. Je to nudný fl ek, ale nemusím tam nic dělat. Vypadá to báječně!“ usmívá se Rob.

Zatímco některá města ve východní Evropě mají problém s nezaměstnaností, v Praze můžete získat nové zaměstnání během jednoho týdne. Tedy pokud umíte dobře anglicky a jste občanem státu EU. Pokud umíte navíc ještě jeden jazyk, můžete si vybírat z řady lukrativnějších nabídek. „Pro tyto pozice nabíráme lidi přímo z Velké Británie, Belgie a Polska. Požadavky jsou vysoké, a

tak musíme rozšiřovat svůj záběr, abychom je uspokojili,“ vysvětluje Sinclair Crawly, konzultant Horizons Recruitment, jedné z největších personálních agentur, jež v Praze působí. Podobně jako tato firma inzerují i další britské společnosti na internetu ve snaze získat zaměstnance pro společnosti ve větších českých městech. Požadavky nejsou vysoké, stačí ovládat angličtinu jako rodilý mluvčí a mít evropské občanství. Z inzerátů se ale nedovíte, proč shánějí zrovna lidi z Británie a Francie místo toho, aby zaměstnávali Čechy. A ani co láká Západoevropany na představě, že budou na Východě zastávat málo placené administrativní pozice.

Exploze outsourcingu

Peter je čtyřicetiletý Brit a každé ráno vyráží spolu s několika tisíci lidmi do monstrózního kancelářského centra na pražském Chodově. Bylo vybudováno v letech 2003 až 2006 a v současné době v něm sídlí na třicet velkých nadnárodních firem. „Outsourcing začal okolo roku 2000,“ vzpomíná Sinclair z Horizons Recruitment. „První firmou, která tu otevřela obchodně servisní centrum, byla Accentuate. Pak následovali všichni další velcí hráči, jako SAP, Honeywell, IBM, ICON, Exxon Mobile, DHL. Trh doslova explodoval.“ Outsourcingem se obecně rozumí zajištění určité části činnosti firmou jinou, externí organizací.

Praha a střední Evropa se skutečně v poslední době staly mimořádně populárními místy mezi nadnárodními firmami. Ty sem přesouvají ze svých ústředí určité druhy služeb, jako IT, účetní služby, telefonní operátory a podobně. Ve srovnání s podobnými středisky v Indii, Číně a Malajsii pro ně má střední a východní Evropa výhodu v tom, že je podstatně blíže k obchodním střediskům na Západě a přitom je tu pořád relativně levná a vzdělaná pracovní síla. K popularitě však přispívají i vládní pobídky. Podle zpráv agentury Czech Invest pomohla tato vládní agentura v letech 2001–07 při rozjezdu 124 nových investic v oblasti podpůrných obchodních služeb, přičemž v samotné Praze bylo takových investic 23. Celkově tak bylo údajně vytvořeno 180 000 nových míst.

V devět ráno na Chodově vystupuje spousta lidí. Když kráčí směrem k velkým proskleným kancelářským budovám, mohou si připadat jako v nějakém západoevropském obchodním centru. Jsou tu fontány, rybníčky, exotické stromy a velké náměstí se šachovnicí, na které stojí firmy gurky v lidské velikosti. Uklízeč luxuje prach z listů skleněného stromu. Zvenčí rozdíl nikdo nepozná. Uvnitř však již vládne jiná atmosféra.

Za skleněnou zdí

„Lidé z ústředí firem na nás tady v Praze koukají svrchu. Myslí si, že jsme na Sibiři nebo něco takového. Jako bychom byli ze třetího světa,“ stěžuje si třicetiletý Manuel, který na Chodově pracuje v oddělení služeb zákazníkům. Západní bratři jsou však velmi ochotní předávat své profesionální know-how. Třicetiletý Nathan k centru přijíždí taxíkem, aby „se vyhnul

šílenému českému dopravnímu systému“. Přicestoval právě z Londýna, aby své české kolegy poučil o základních obchodních taktikách. „Bylo to příšerné,“ rozčiluje se pětaticetiletá Jana, matka dvou dětí, která má pětiletou zkušenost v oblasti lidských zdrojů, „přijde sem třiadvacetiletý cucák z Británie a vysvětluje mému pětáctýřicetiletému šéfovi, co má dělat. Ten se přitom v branži pohybuje přes dvacet let. Kolik zkušeností asi tak může mít ten třiadvacetiletý?!“ Scéna však poměrně dobře charakterizuje obvyklý kariérní žebříček u pražských outsourcingových fi rem. Sarah, která pro nadnárodní fi rmy pracovala v Praze i v Británii, prohlašuje, že „do východní Evropy skutečně přesouvají ty nejhorší pracovní pozice z celé Evropy“. Jedná se o podřadná místa, kde je práce stále stejná a šance na povýšení minimální. Tomu odpovídá i vysoká fl uktuace. Některé fi rmy dosahují až 40–50procentní obměny zaměstnanců během jednoho roku. Většina lidí tu neplánuje zůstat déle než jeden dva roky. „Lidé to nemohou dělat příliš dlouho, pořád proto hledáme nové,“ přiznává Sinclair z personální agentury. Jana pracuje v jedné místnosti s padesáti dalšími kolegy, s nimiž se vzájemně snaží překřičet při telefonování. O přestávce však vysvětluje, proč se, podobně jako její další čeští kolegové, zatím nechystá odejít: „Musíme tu zůstat minimálně rok, podepsali jsme to ve smlouvě. Jinak bychom museli zaplatit za naše zaškolení. Navíc je to velká společnost. Bude to vypadat dobře v našem životopise.“

Práce nudná, život levný

„O to, co budu mít v životopise, se opravdu nestarám. Vím, že to může vypadat dobře, ale není to ten důvod, proč jsem tady,“ prohlašuje naopak Greg ze Skotska, který ve svých čtyřiadvaceti letech působí v Praze ve funkci administrátora logistiky. „Dostávám opravdu dobrý plat. Práce je možná nudná, ale život je tu mnohem levnější. Každý den si mohu vyrazit s přáteli, pětkrát v týdnu zajít do restaurace, na koncert a podobně. To by bylo v Británii nemožné. Tam bych se za zábavou dostal tak jednou za týden...“ Podobný názor s ním sdílí řada z 2500 pražských Britů, kteří tvoří část z celkem 12 tisíc zaměstnanců ze starých členských států EU.

Souhlasí s ním i Sarah, podle které všichni Západoevropané přicházejí do Prahy ze stejného důvodu: „Chceme si užít života.“ Zároveň ale přiznává, že skutečnost je trochu složitější. V Británii by jako čerstvá absolventka jen těžko získala místo v dobré fi rmě. Většinou požadují fi nanční zajištění a několikaletou praxi. „Dokonce i když se vám podaří získat zaměstnání v prestižní společnosti, budete muset pracovat do úpadu a zacházet s vámi budou jako s hadrem. Také je velmi těžké sehnat dobrou práci, pokud nejste v Londýně. Když se tam ale vypravíte, narazíte na tvrdý kariérismus. Všichni jsme tu proto, že jsme nechtěli pracovat šedesát hodin týdně a nemít žádný vlastní život.“

Zdá se tedy, že importované polotovary západního obchodního prostředí nyní poskytují příležitost pro lidi, kteří jsou méně kariérističtí a mají méně agresivní a méně vážný přístup ke své práci.

Že se přestěhováním ze západní Evropy do Prahy zvýší šance na ocenění vlastní práce a kariéerní postup, potvrzuje i Gordonův příběh. Absolventu gymnázia ze Skotska je jen pětadvacet, ale už stihl procestovat několik amerických i evropských měst. Na cestách si i vydělával. V Praze nejdřív pracoval v hostelu a plánoval se tu zdržet jen několik měsíců. Teď si tu ale již založil s Českou rodinu a pracuje pro jednu z velkých firem. „Nechci jít zpátky. Tady se cítím důležitý. Ve Skotsku jsem neměl žádný život. Tady jsem tvrdě pracoval, vzdělával se a nyní již vedu další lidi. Přicházejí za mnou a ptají se na věci, se kterými jim mohu poradit jen já. Mám pocit, že jsem tu někdo. Kdybych se vrátil zpátky, byl bych opět nula.“

Cílem outsourcingu má být snížení nákladů a zvýšení efektivity například v oblasti IT, účetnictví nebo lidských zdrojů. Na první pohled se jedná o jednoduchou obchodní strategii, která s sebou však přináší mnoho sporných otázek. Například problém vykořisťování v zemích třetího světa, úbytku pracovních míst v bohatších zemích či zhoršování pracovních podmínek. V případě Prahy s sebou tento trend přinesl neočekávaný příliv pracovníků ze Západu. Zatímco vláda stále podporuje zahraniční investice, které v sobě zahrnují i výstavbu středisek pro zákazníky či jiných služeb, je stále těžší do těchto firem zajistit dostatek domácí pracovní síly. Pracovníci se tedy dovážejí ze zahraničí. Nejedná se přitom jen o zaměstnance, kteří by přicházeli ze sousedních zemí. Ti mohou, někdy i na úkor domácích pracovníků, využít nabídnutých šancí k tomu, aby si „užili více života“ nebo „lepší kariéry“.

To však pochopitelně nikoho z Britů, kteří se sešli ve Sports Baru, netrápí. Důležité je, zda jejich tým dnes vyhraje a kam se půjde potom. Peter, který před nedávnem odmítl povýšení, protože se mu líbil jeho stůl v kanceláři, přibližuje své dnešní plány: „Nevím, záleží na výsledku. Můžu se ale zdržet. Řekl jsem šéfovi, že zítra nechci pracovat, takže mám volno.“ A tedy spoustu času na to vyrazit si, popít pivo a pokusit se svést nějakou Češku – předtím, než zase půjde učit Čechy západní obchodní know-how.

Přeložil Filip Pospíšil

Info o autorce:

Alexandra Szöke vystudovala sociologii a antropologii na Středoevropské univerzitě v Budapešti. V rámci studia se zabývala novým fenoménem na poli migrace – občany západoevropských států, kteří se na důchod usazují v zaostalých zemědělských oblastech Maďarska. Na stejné univerzitě se jako doktorandka věnuje mimo jiné tématu migrace ze západu na východ, turismu a rozvoji venkova. Je zároveň výzkumnou pracovnící na Institutu Maxe Plancka, kde spolupracuje na projektu o sociálním zabezpečení v zemědělských oblastech Maďarska, Rumunska a Srbska.